
Tussenevaluatie van de nota Gezonde Groei Duurzame Oogst

Deelproject Economie | Rapport Naleving

Robert Stokkers en Daan Verstand

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Tussenevaluatie van de nota Duurzame Oogst, Gezonde Groei

Deelproject Economie

Rapport Naleving

Robert Stokkers¹

Daan Verstand²

1 Wageningen Economic Research

2 Wageningen Plant Research

Dit onderzoek is uitgevoerd door Stichting Wageningen Research (WR): Wageningen Economic Research en Wageningen Plant Research, in opdracht van en gefinancierd door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, in het kader van het Beleidsondersteunend onderzoeksthema Verduurzamen Plantaardige Productiesystemen (BO-43-011.06-004).

WR is een onderdeel van Wageningen University & Research, samenwerkingsverband tussen Wageningen University en de Stichting Wageningen Research.

Wageningen, mei 2019

RAPPORT -789

Stokkers, R., Verstand, D., 2019. *Tussenevaluatie van de nota Duurzame Oogst, Gezonde Groei; Deelrapport naleving*. Wageningen Research.

Deze evaluatiestudie gaat na in hoeverre de naleving van wet- en regelgeving van het gewasbeschermingsbeleid is verbeterd of tenminste op het niveau van 2014 is gebleven. Dat is gedaan op basis van NVWA nalevingsrapporten. Uit deze analyse blijkt dat in één sector een significante verbetering van de naleving is opgetreden, terwijl er in een andere sector een significante verslechtering heeft plaatsgevonden. Omdat er in een aantal sectoren maar één NVWA nalevingsrapport in de evaluatieperiode (2012-2018) is verschenen, kan er geen vergelijking gemaakt worden en wordt er in dit rapport dus niet aangegeven of de naleving verbeterd of verslechterd is.

Trefwoorden: Gewasbeschermingsbeleid, naleving.

Dit rapport is gratis te downloaden op <https://doi.org/10.18174/478389> of op www.wur.nl/economic-research (onder Wageningen Economic Research publicaties).

© 2019 Wageningen, Stichting Wageningen Research, Wageningen Plant Research, Business unit Open Teelten, Pb 430, 8200 AK, Edelhertweg 1, 8219 PH Lelystad; www.wur.nl/openteelten

KvK: 09098104 te Arnhem
VAT NL no. 8113.83.696.B07

Stichting Wageningen Research. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stichting Wageningen Research.

Stichting Wageningen Research is niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die kunnen ontstaan bij gebruik van gegevens uit deze uitgave.

Rapport - 789

Foto omslag: Jean-Marie Michielsen, WUR

Inhoud

	Woord vooraf	5
	Samenvatting	6
1.	Inleiding	7
	1.1 Aanleiding	7
	1.2 Vraagstelling	8
	1.3 Doelstelling	8
	1.4 Afbakening	8
	1.5 Leeswijzer	8
2.	Aanpak van het onderzoek	9
3.	Resultaten van de nalevingsmetingen	11
	3.1 Aantal gecontroleerde bedrijven	11
	3.2 Fruitteelt	12
	3.3 Sierteelt onder glas	12
	3.4 Bloembollenteelt	13
	3.5 Akkerbouw	14
	3.6 Vollegrondsgroenteteelt	15
4.	Toezicht, informatievoorziening en preventie van de illegale handel	16
	4.1 Verdere digitalisering van de informatiestromen tussen teler, handelaar en toezichthouder	16
	4.2 Nieuwe vormen van toezicht	16
	4.3 Preventie van invoer en doorvoer	18
	4.4 Preventie van de internethandel in illegale middelen	20
5.	Conclusies en aanbevelingen	21
	5.1 Conclusies per evaluatievraag	21
	5.2 Aanbevelingen	23
6.	Bronnenlijst	24
	Bijlage 1 Kwantitatieve gegevens nalevingsmetingen NVWA	26

Woord vooraf

Op verzoek van de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en Infrastructuur en Waterstaat (I&W), en afgestemd met de ministeries voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), is onder regie van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) de nota 'Gezonde Groei, Duurzame Oogst' geëvalueerd. De nota beschrijft het gewasbeschermingsbeleid voor de periode 2013-2023. De evaluatie gaat in op de uiteenlopende doelen van de nota en besteedt ook aandacht aan de governance van het gewasbeschermingsmiddelenbeleid. Het PBL heeft deze tussenevaluatie uitgevoerd in samenwerking met Wageningen Plant Research (WPR), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO) en CLM Onderzoek en Advies BV (CLM).

De genoemde instituten hebben de onderzoeksvragen, die ten behoeve van de evaluatie door de ministeries van LNV en I&W zijn geformuleerd, gedetailleerd beantwoord in thematische achtergrondrapporten. Naast het voorliggende WPR-rapport Naleving (onderdeel van het deelproject Economie en Effectief Middelenpakket), zijn de volgende achtergrondrapporten opgesteld:

- achtergrondrapport geïntegreerde gewasbescherming, onder verantwoordelijkheid van CLM;
- achtergrondrapport milieu/biodiversiteit, onder verantwoordelijkheid van het RIVM;
- achtergrondrapport voedselveiligheid, onder verantwoordelijkheid van het RIVM;
- achtergrondrapport arbeidsveiligheid/productverantwoordelijkheid, onder verantwoordelijkheid van TNO;
- achtergrondrapport handelingsperspectieven/governance onder verantwoordelijkheid van ORG-ID.

Op basis van deze zes rapporten en aangevuld met andere relevante wetenschappelijke studies heeft het PBL een synthesesrapport geschreven met de belangrijkste bevindingen uit de deelstudies.

Bij de uitvoering van het onderzoek is gebruik gemaakt van vele suggesties van de wetenschappelijke klankbordgroep, de maatschappelijke klankbordgroep, de betrokken ministeries en de bovengenoemde instellingen.

Samenvatting

Dit rapport richt zich op de naleving van het gewasbeschermingsbeleid, zoals genoemd in de Nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst. Er is geëvalueerd in hoeverre de naleving is verbeterd of tenminste op het niveau van 2014 is gebleven in de fruitteelt, sierteelt onder glas, bloembollenteelt, akkerbouw en vollegrondsgroente. Op dit moment is het mogelijk om voor de fruitteelt, sierteelt onder glas en bloembollen aan te geven in hoeverre de naleving van de wet- en regelgeving op het gebied van gewasbescherming sinds de referentieperiode 2012-2015 is veranderd. Volgens de laatst beschikbare evaluatierapportages van de akkerbouw (2013), groenteteelt in de vollegrond (2015) en fruitteelt (2016) bedroeg de naleving ongeveer 90%. Het merendeel van de overtredingen in deze drie voedingssectoren komt voor de rekening van het niet gebruiken van de middelen conform de voorschriften. Ten opzichte van 2012 was in de fruitteelt in 2016 geen significante verbetering van de totaalscore op naleving. Wel is minder sprake van het gebruik van niet in teelt toegelaten middelen, waardoor de naleving op dit aspect is verbeterd. In bloembollen (2018) en sierteelt onder glas (2016-2017) bedroeg de naleving respectievelijk 90% en 79%. Ten opzichte van 2014 is de naleving in bloembollen significant verbeterd, van 55 tot 90%. Ten opzichte van 2012-2014 was in sierteelt onder glas in 2016-2017 sprake van een significante verslechtering van de totaalscore op naleving. Ook was meer sprake van het gebruik van niet in de teelt toegelaten middelen, waardoor de naleving op dit aspect dus is verslechterd.

Verder is heeft de NVWA aan de slag gegaan met het verder digitaliseren van informatiestromen rondom gewasbeschermingsmiddelen, is er onderzoek gedaan naar nieuwe vormen van toezicht, voert de NVWA samen met de Douane controles uit op invoer en doorvoer van gewasbeschermingsmiddelen, en is de NVWA bezig met de ontwikkeling van een aanpak om de Nederlandse internethandel in illegale gewasbeschermingsmiddelen gericht tegen te gaan.

---

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Bij de evaluatie van de nota Duurzame Gewasbescherming (2001-2010) is gebleken dat de gewasbescherming duurzamer is geworden, maar dat niet alle gewenste doelen zijn gehaald. De waterkwaliteit is nog onvoldoende en ook de bescherming van werknemers kan beter. Door nieuwe ontwikkelingen blijft gewasbescherming in de land- en tuinbouw een belangrijk maatschappelijk vraagstuk. Zo zijn er zorgen over risico's van gewasbeschermingsmiddelen voor omwonenden en bijen en over cumulatieve risico's. Het Kabinet heeft daarom in samenspraak met een breed scala aan maatschappelijke partners de nota "Gezonde groei, duurzame oogst" opgesteld, waarin ambities, doelen en maatregelen voor duurzame gewasbescherming voor de periode 2013-2023 zijn geformuleerd. De ambitie van het Kabinet zoals verwoord in de nota is als volgt: "Een verdere verduurzaming en innovatie van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, waarmee uiterlijk in 2023 is ingespeeld op de (inter)nationale eisen op het gebied van milieu en water, voedselveiligheid, menselijke gezondheid en arbeidsomstandigheden. Tegelijkertijd wil het Kabinet het economisch perspectief voor de Nederlandse land- en tuinbouw versterken".

De rode draad in het verder verduurzamen van de gewasbescherming is geïntegreerde gewasbescherming. Het kabinet heeft in 2012 het Nederlands actieplan voor duurzame gewasbescherming (NAP) naar de Europese Commissie gestuurd conform de verplichting in de Richtlijn duurzaam gebruik pesticiden (2009/128/EG). Het NAP heeft een beperktere reikwijdte dan de nota.

In de nota zijn de volgende algemene doelen geformuleerd:

1. Alle telers moeten vanaf 2014 de principes van geïntegreerde gewasbescherming toepassen.
2. De concurrentiepositie van de Nederlandse land- en tuinbouw moet verbeteren door het beschikbaar stellen van een effectief middelenpakket (90% minder gewasbeschermingsknelpunten in 2023).
3. In 2023 moet de kwaliteit van het oppervlaktewater op orde zijn. Concreet betekent dit dat nagenoeg geen overschrijdingen van de milieukwaliteitsdoelen en van de drinkwaternorm meer mogen optreden (afname van resp. 90% en 95% van de normoverschrijdingen). Voor 2018 is het doel, dat het aantal normoverschrijdingen met minstens 50% is verminderd.
4. Risico's en effecten voor niet-doelwit flora en fauna moeten zoveel mogelijk worden voorkomen (nog vastgesteld moet worden hoe dit moet worden gekwantificeerd).
5. De voedselveiligheid moet gehandhaafd blijven op het huidige niveau (aantal overschrijding van de residulimieten blijft op het huidige lage niveau).
6. De risico's voor toepassers, omwonenden en passanten moeten aanvaardbaar zijn (nog vastgesteld moet worden hoe dit moet worden gekwantificeerd).

De toenmalige ministeries van Infrastructuur en Milieu (I&M) en Economische Zaken (EZ) hebben het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) verzocht een tussentijdse evaluatie van de Nota uit te voeren in 2018 en een eindevaluatie in 2023.

Deze rapportage heeft uitsluitend betrekking op het onderdeel naleving in de tussentijdse evaluatie.

1.2 Vraagstelling

De centrale vraag in dit onderdeel is in hoeverre de naleving van de wet- en regelgeving op het gebied van gewasbescherming in de diverse sectoren van de landbouw is verbeterd sinds 2014 en de handel in illegale middelen wordt tegengegaan. Deze vraagstelling is verder geconcretiseerd in de volgende evaluatievragen (originele nummering uit het projectplan van het PBL):

4.2 Naleving

4.2.1 In hoeverre is de naleving van de wet- en regelgeving verbeterd (met name fruitteelt, sierteelt onder glas en bloembollen) of tenminste op het niveau van 2014 gebleven (overige doelgroepen)?

- a) Zijn informatiestromen tussen teler, handelaar en toezichthouder verder gedigitaliseerd?
- b) Is de controle met prioriteit fruitteelt, sierteelt glas en bloembollen voortgezet?
- c) Wat is de status van onderzoek naar nieuwe vormen van toezicht?

4.2.2 In hoeverre wordt 'counterfeit' (invoer en doorvoer) tegengegaan?

4.2.3 In hoeverre wordt de internethandel van illegale middelen tegengegaan?

1.3 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om in kaart te brengen in hoeverre het gewasbeschermingsbeleid wordt nageleefd in de Nederlandse landbouw en of er aantoonbaar sprake is van verbetering sinds 2014. Daarbij kunnen eventuele verbeteringen voor het beleid in de periode tot 2023 worden gesignaleerd.

1.4 Afbakening

Het onderzoek naar de naleving van het gewasbeschermingsbeleid wordt hoofdzakelijk gebaseerd op de nalevingsrapportages van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) in de diverse agrarische sectoren in Nederland die zijn gericht op het primaire bedrijf. De bijdrage van de NVWA aan het onderzoek is uitsluitend beperkt tot het aanleveren van de feitelijke informatie in de vorm van voornoemde nalevingsrapportages, een toelichting hierop in aanvullende vraaggesprekken met de ter zake deskundige medewerkers en de review van het concept eindrapport met eventuele beleidsaanbevelingen.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstukken 2 tot en met 5 rapporteren over het onderzoek dat ten grondslag ligt aan het bij 1.3 beoogde doel. Hoofdstuk 2 behandelt de aanpak van het onderzoek. In hoofdstuk 3 wordt het naleefgedrag in de Nederlandse land- en tuinbouw in kaart gebracht. Hoofdstuk 4 gaat in op het proces van handhaving en informatievoorziening en het toezicht op de handel in illegale gewasbeschermingsmiddelen. In hoofdstuk 5 wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen.

---

2. Aanpak van het onderzoek

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) voert in principe eens in de vier jaar een eigen onderzoek uit naar de naleving van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden¹ in een specifieke doelgroep ofwel plantaardige sector. De onderscheiden doelgroepen zijn akkerbouw, bloembollen, fruitteelt, groenten onder glas, groenten in de vollegrond, sierteelt onder glas en sierteelt onbedekt. De evaluatierapportages van deze nalevingsmetingen in de diverse plantaardige sectoren in de periode van 2012 tot en met 2017 vormen de basis voor de analyse in dit onderzoek van de naleving van het gewasbeschermingsbeleid in de Nederlandse landbouw (zie tabel 2.1). De rapportage voor de sierteelt onbedekt in 2017 is pas eind oktober 2018 beschikbaar gekomen en heeft als referentie 2007-2009. Deze rapportage was dus te laat voor de in het voorjaar van 2018 uitgevoerde analyse en ontbeert bovendien een referentie uit de periode rond 2014. In 2018 is door de NVWA opnieuw onderzoek gedaan naar de naleving in de bloembollen, waarover in het voorjaar van 2019 wordt gerapporteerd. Deze gegevens zijn meegenomen in dit rapport, waardoor er op dit moment voor de sectoren fruitteelt, sierteelt onder glas en bloembollen aan te geven in hoeverre de naleving van de wet- en regelgeving op het gebied van gewasbescherming daadwerkelijk is verbeterd.

Tabel 2.1 Overzicht van de evaluatierapportages van de NVWA op naleving van de Wet gewasbescherming en biociden in de periode 2012-2017 in de plantaardige sectoren

Sector	Referentiejaar	Laatste jaar rapportage
Fruitteelt	2012	2016
Sierteelt onder glas	2012-2014	2016-2017
Bloembollen	2014	2018
Akkerbouw	2013	volgens planning in 2019
Vollegrondsgroenten	2015	volgens planning in 2019

De te controleren bedrijven worden aselekt getrokken met behulp van de generieke digitale infrastructuur (GDI-bestand). Daarbij wordt een onderverdeling per gewasgroep gehanteerd, zodat bedrijven met alle gewastypen zijn vertegenwoordigd in de steekproef.

Tijdens de bedrijfsinspecties wordt door de inspecteurs van de NVWA aan de hand van een fysieke controle van de aanwezige voorraad gewasbeschermingsmiddelen, spuitregistratie en inkoopgegevens gecontroleerd op de volgende aspecten:

- gebruik van in Nederland toegelaten gewasbeschermingsmiddelen;
- gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in overeenstemming met de gebruiksvoorschriften;
- voorhanden of in voorraad hebben van alleen toegelaten gewasbeschermingsmiddelen;
- voldoen aan de administratieve verplichtingen bestaande uit een gewasbeschermingsmonitor en een volledige en actuele spuitregistratie;
- beschikken over een geldig bewijs van vakbekwaamheid (spuitlicentie);
- zorgvuldig omgaan met gewasbeschermingsmiddelen, restanten en verpakkingen.

Bovendien worden op een groot deel van de bedrijven gewasmonsters genomen, die met behulp van de multi-methode-analyse van het RIKILT worden onderzocht op de aanwezigheid van meer dan 400 werkzame stoffen van gewasbeschermingsmiddelen.

---

¹ Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) hanteert de volgende definitie: Biociden zijn chemische of biologische producten die schadelijke of onwenselijke organismen vernietigen, weren, onschadelijk maken of de effecten ervan voorkomen. Biociden worden *niet* gebruikt op land- en tuinbouwproducten (www.ctgb/biociden).

Daarnaast vinden op een deel van de bedrijven zogenaamde toepassingsinspecties plaats, waarbij tijdens het teeltseizoen controles in het veld worden uitgevoerd op het moment van de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen en specifiek wordt gelet op het gebruik conform de voorschriften en de volgende aspecten:

- niet in de betreffende teelt toegelaten middelen;
- niet opvolgen van de restricties bij het gebruik van bepaalde middelen, zoals niet toegestaan gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden, langs oppervlaktewater voor de datum van 1 mei en/of voor de bloei van het gewas;
- niet voldoen aan de voorschriften van het Activiteitenbesluit Milieubeheer, waaronder teeltvrije zones en het niet toepassen van drift-reducerende maatregelen langs water;
- de zuiveringsplicht.

Berekening van het nalevingspercentage

Het nalevingspercentage is door de NVWA berekend op basis van het aantal rapporten van bevindingen ten opzichte van het aantal bezochte bedrijven per sector per jaar. Schriftelijke waarschuwingen en overtredingen waar kans op herstel werd geboden zijn dus niet meegenomen in dit percentage. Op deze wijze houdt de NVWA alleen rekening met die afwijkingen die onomstotelijk verwijtbaar gedrag bewijzen en is het berekende nalevingspercentage een indicatie van de maximale naleving.

De kwantitatieve gegevens uit de evaluatierapporten van de NVWA over de naleving van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden in de diverse plantaardige sectoren zijn opgenomen in bijlage 1. Er kunnen op één bedrijf meerdere voorschriften worden overtreden, die altijd samen in één rapport van bevindingen worden beschreven. De totalen hebben daarom betrekking op het aantal bedrijven, waarvoor een rapport van bevindingen is opgemaakt.

De overige evaluatievragen over het proces van handhaving en informatievoorziening en over het toezicht op de handel in illegale gewasbeschermingsmiddelen zijn kwalitatief van aard en worden beantwoord op basis van de jaarverslagen van de NVWA en aanvullende literatuur, alsmede interviews met de ter zake deskundige medewerkers van de NVWA.

Waterschap data

De waterschappen hebben ook een rol in de naleving van het gewasbeschermingsbeleid. Echter, in de vorige evaluatie (Janssens 2012) leverde de zoektocht en de interviews bij de Waterschappen geen kwantitatieve informatie op om er zinvolle uitspraken aan te kunnen verbinden. Volgens de expert kan er nu, net als tijdens de vorige evaluatie, geen gebruik worden gemaakt van deze gegevens om conclusies aan te kunnen verbinden omdat er vaak door de waterschappen op regionaal niveau projecten worden uitgevoerd om in een bepaald gebied de naleving te verhogen. De resultaten van deze projecten zeggen echter niets over het nalevingsniveau van een hele sector of in een groter gebied dan het projectgebied. Daarom zijn de waterschap data niet meegenomen in deze evaluatie.

---

3. Resultaten van de nalevingsmetingen

3.1 Aantal gecontroleerde bedrijven

In tabel 3.1 wordt het aantal door de NVWA gecontroleerde bedrijven afgezet tegen het totaal aantal bedrijven met de desbetreffende teelten in de diverse plantaardige sectoren. In de referentieperiode 2012-2015 werden in alle sectoren met uitzondering van de akkerbouw ongeveer 100 bedrijven gecontroleerd, hetgeen overeen kwam met 3,4 tot 6,5% van de totale populatie. In de akkerbouw gaat het in totaal echter om veel meer bedrijven, waarvan er 300 ofwel 1,5% zijn gecontroleerd. In de fruitteelt, sierteelt onder glas en bloembollen is de controle bij de laatste meting in 2016-2018 geïntensiveerd en is het aantal bezochte bedrijven verdrievoudigd naar ongeveer 300, hetgeen overeen kwam met 11 tot 17% van de totale populatie.

Tabel 3.1 Overzicht van het aantal bedrijven per plantaardige sector, die zijn gecontroleerd door de NVWA op naleving van de Wet gewasbescherming en biociden in de periode 2012-2017

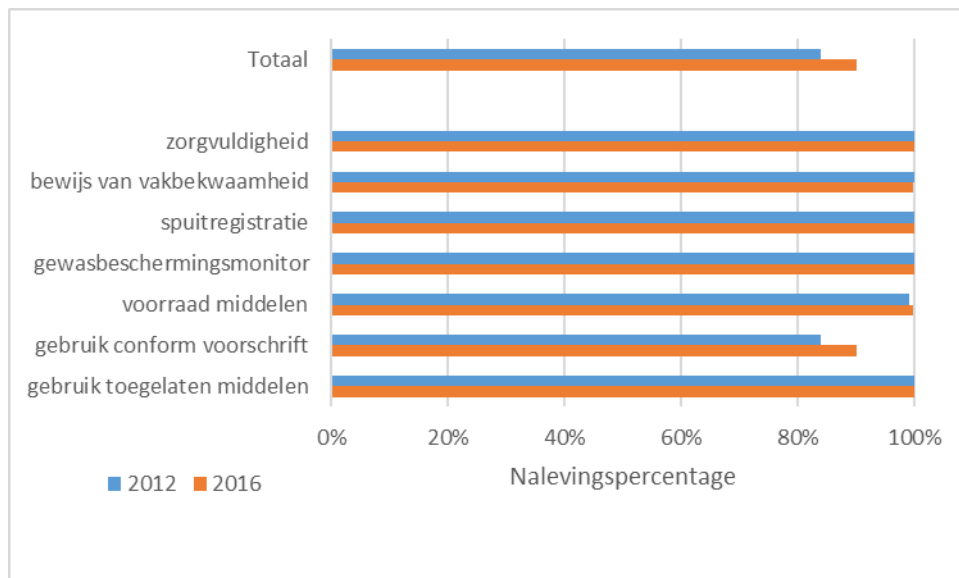
Sector	Jaar	Aantal bedrijven		
		totaal	gecontroleerd	% van totaal
Fruitteelt	2012	2,450	100	4.1%
Fruitteelt	2016	2,600	289	11.1%
Sierteelt onder glas	2012-2014	2,700	100	3.7%
Sierteelt onder glas	2016-2017	1,875	321	17.1%
Bloembollen	2014	1,550	100	6.5%
Bloembollen	2018	1,630	288	17.7%
Akkerbouw	2013	20,260	300	1.5%
Vollegrondsgroenten	2015	2,880	98	3.4%

Bron: Diverse nalevingsrapportages NVWA en www.cbs.nl

3.2 Fruitteelt

In de fruitteelt is in 2012 en 2016 gecontroleerd op de naleving van diverse aspecten van de Wet gewasbescherming en biociden (zie figuur 3.1). De totaalscore voor de naleving bedroeg 84% in 2012 en 90% in 2016, doch statistisch gezien is er geen sprake van een significante verbetering. Bijna alle overtredingen komen voor rekening van het niet gebruiken van de middelen conform de voorschriften. Hierbij ging het in 2016 in 38% van de gevallen om niet in de teelt toegelaten middelen, bij 28% om het niet opvolgen van de restricties bij gebruik en eveneens bij 28% om het niet toepassen van driftreductie langs water (zie ook bijlage 1). Ten opzichte van 2012 was betrouwbaar minder sprake van het gebruik van niet in de teelt toegelaten middelen. Anders gezegd, de naleving op dit specifieke aspect is significant verbeterd.

Figuur 3.1 laat zien dat op de overige aspecten de naleving nagenoeg 100% is. Gezien de gehanteerde definitie van naleving wil dit echter niet zeggen, dat er geen tekortkomingen zijn geconstateerd.

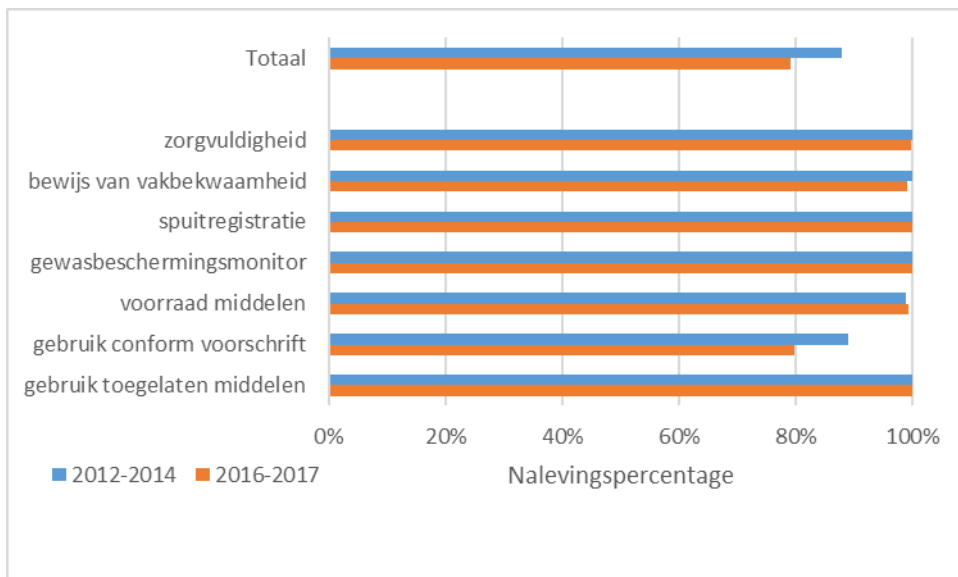

Figuur 3.1 Naleving van de Wet gewasbescherming en biociden in de fruitteelt in 2012 en 2016
(bron: nalevingsrapportages NVWA)

3.3 Sierteelt onder glas

In de sierteelt onder glas is in 2012-2014 en 2016-2017 gecontroleerd op de naleving van diverse aspecten van de Wet gewasbescherming en biociden (zie figuur 3.2). De totaalscore voor de naleving bedroeg 88% in 2012-2014 en 79% in 2016-2017. Dit verschil is statistisch gezien meer dan 95% betrouwbaar, hetgeen duidt op een significante verslechtering van de naleving. Hierbij dient echter wel opgemerkt te worden, dat in 2016-2017 het aandeel snijbloemen (onder andere rozen) in de steekproef groter was dan in 2012-2014. Dit zou van invloed kunnen zijn op de nalevingsresultaten. Voor een vergelijking per gewas- of productgroep is de omvang van de steekproef helaas te klein. Bijna alle overtredingen komen voor rekening van het niet gebruiken van de middelen conform de voorschriften. Hierbij ging het in 2016-2017 in 100% van de gevallen om niet in de teelt toegelaten middelen en bij 17% van deze gevallen bovendien om het niet opvolgen van de restricties bij gebruik (zie ook bijlage 1). Ten opzichte van 2012-2014 was betrouwbaar meer sprake van het gebruik van niet in de teelt toegelaten middelen. Anders gezegd, de naleving op dit specifieke aspect is eveneens significant verslechterd.

Figuur 3.2 laat zien dat op de overige aspecten de naleving vrijwel 100% is. Gezien de gehanteerde definitie van naleving wil dit echter niet zeggen, dat er geen tekortkomingen zijn geconstateerd. Zo bleek in 2016-2017, dat er op ruim 70 bedrijven geen of een onvolledige gewasbeschermingsmonitor aanwezig was. Er zijn daarvoor geen rapporten van bevindingen opgemaakt, maar alleen instructies gegeven om het gebruik van de gewasbeschermingsmonitor te verbeteren en de geconstateerde tekortkomingen te herstellen.

Figuur 3.2 Naleving van de Wet gewasbescherming en biociden in de sierteelt onder glas in 2012-2014 en 2016-2017 (bron: nalevingsrapportages NVWA)

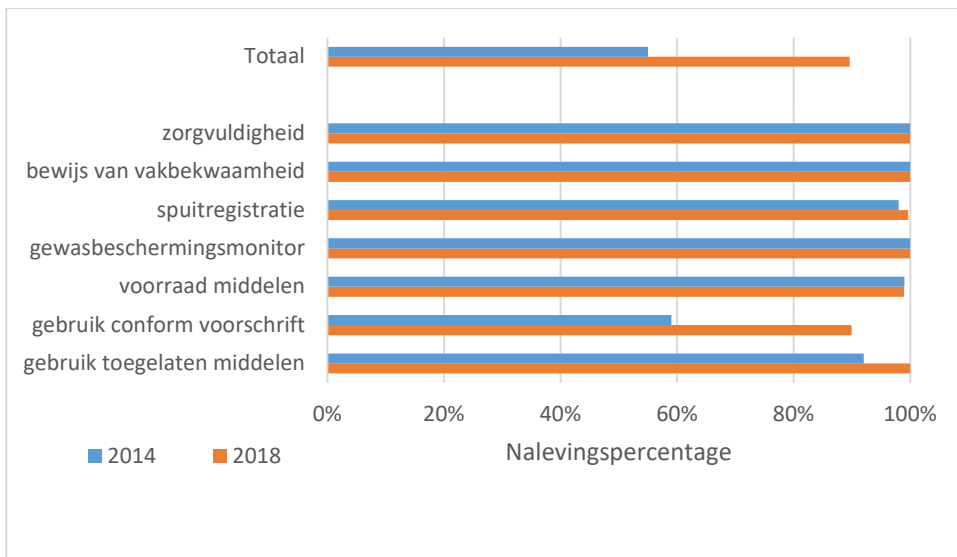
3.4 Bloembollenteelt

In de bloembollenteelt is in 2014 en 2018 gecontroleerd op de naleving van diverse aspecten van de Wet gewasbescherming en biociden (zie figuur 3.3). De totaalscore voor de naleving bedroeg slechts 55% in 2014, en in 2018 is deze gestegen naar 90%. Dit verschil is statistisch gezien meer dan 95% betrouwbaar, hetgeen duidt op een significante verbetering van de naleving.

Het merendeel van de overtredingen kwam in 2014 met een naleving van 59% op het conto van het niet gebruiken van de middelen conform de voorschriften. Hierbij ging het in 83% van de gevallen om niet in de teelt toegelaten middelen, bij 32% om het niet opvolgen van de restricties bij gebruik en bij 20% om niet in de teelt toegelaten biociden (zie onderverdeling in bijlage 1). Bij voornoemde biociden gaat het om formaline, die wordt gebruikt voor het ontsmetten van bloembollen. Daarnaast is met een naleving van 92% sprake van het gebruik van middelen, die in Nederland niet (meer) zijn toegelaten. Op de overige aspecten is de naleving wel vrijwel 100%. In 2018 is op bijna alle onderdelen 100% naleving gescoord, behalve op voorraad middelen (99% naleving) en gebruik middelen conform voorschrift (90%). Hierbij ging het in 72% van de gevallen om niet in de teelt toegelaten middelen, bij 14% om het niet opvolgen van de restricties bij gebruik en bij 14% om niet in de teelt toegelaten biociden (zie onderverdeling in bijlage 1).

De naleving als geheel is significant verbeterd en dat geldt ook voor de afzonderlijke aspecten gebruik in Nederland toegelaten middelen en gebruik middelen conform voorschrift (met alle onderliggende deelaspecten).

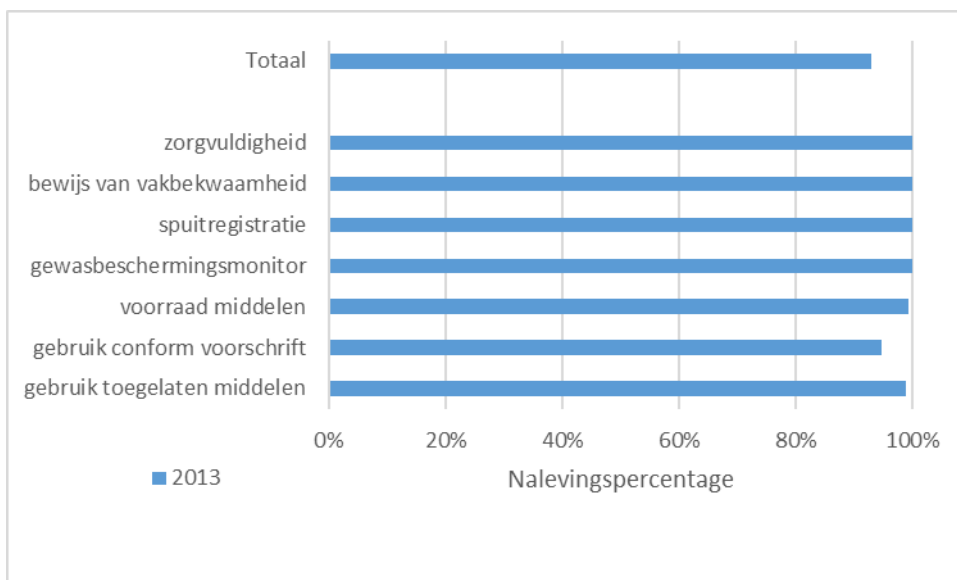
Overigens zijn de totaaltellingen hoger, omdat op een aantal bedrijven meerdere voorschriften zijn overtreden, die wel in één rapport van bevindingen worden beschreven.

Figuur 3.3 Naleving van de Wet gewasbescherming en biociden in de bloembollenteelt in 2014 en 2018 (bron: nalevingsrapportages NVWA)

3.5 Akkerbouw

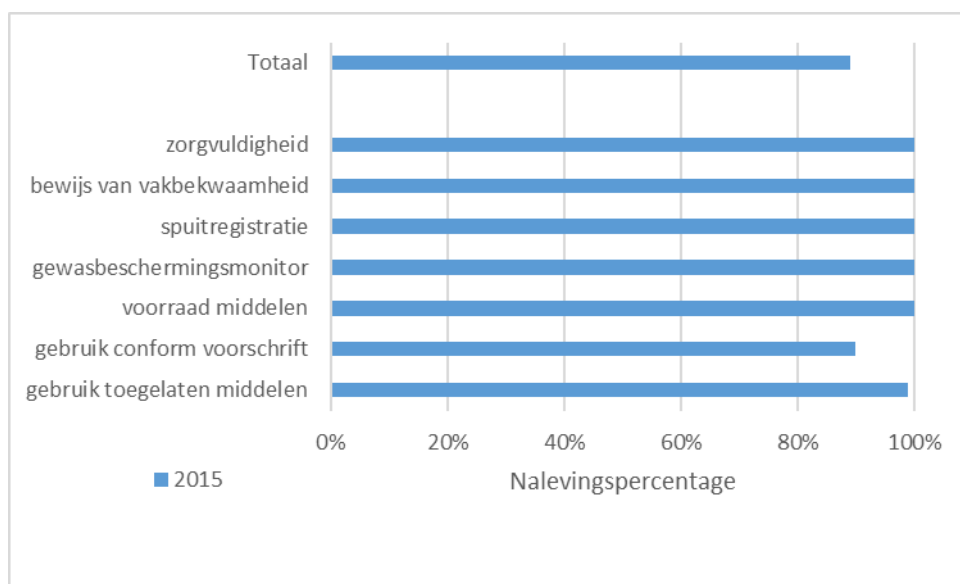
In de akkerbouw is in 2013 voor het laatst gecontroleerd op de naleving van diverse aspecten van de Wet gewasbescherming en biociden (zie figuur 3.4). De totaalscore voor de naleving bedroeg 93%. Het merendeel van de overtredingen komt met een naleving van 95% op het conto van het niet gebruiken van de middelen conform de voorschriften. Hierbij ging het in 94% van de gevallen om niet in de teelt toegelaten middelen en bij 19% om het niet opvolgen van de restricties bij gebruik (zie ook bijlage 1). Op de overige aspecten is de naleving nagenoeg 100%, maar zijn op drie bedrijven nog wel middelen gebruikt die in Nederland niet (meer) zijn toegelaten. Gezien de gehanteerde definitie van naleving wil dit echter niet zeggen, dat er verder geen tekortkomingen zijn geconstateerd.

Figuur 3.4 Naleving van de Wet gewasbescherming en biociden in de akkerbouw in 2013 (bron: nalevingsrapportages NVWA)

3.6 Vollegrondsgroenteteelt

In de vollegrondsgroenteteelt is in 2015 voor het laatst gecontroleerd op de naleving van diverse aspecten van de Wet gewasbescherming en biociden (zie figuur 3.5). De totaalscore voor de naleving bedroeg 89%. Het merendeel van de overtredingen komt met een naleving van 90% voor rekening van het niet gebruiken van de middelen conform de voorschriften. Hierbij ging het in 73% van de gevallen om niet in de teelt toegelaten middelen en bij 36% om het niet opvolgen van de restricties bij gebruik (zie ook bijlage 1). Op de overige aspecten is de naleving vrijwel 100%, maar zijn er op één bedrijf nog wel middelen gebruikt die in Nederland niet (meer) zijn toegelaten. Gezien de gehanteerde definitie van naleving wil dit echter niet zeggen, dat verder geen tekortkomingen zijn geconstateerd.

Figuur 3.5 Naleving van de Wet gewasbescherming en biociden in de vollegrondsgroenteteelt in 2015 (bron: nalevingsrapportages NVWA)

---

4. Toezicht, informatievoorziening en preventie van de illegale handel

4.1 Verdere digitalisering van de informatiestromen tussen teler, handelaar en toezichthouder

Hieronder worden de resultaten gepresenteerd die op de digitalisering van de informatiestromen tussen teler, handelaar en toezichthouder focussen.

- Het overlegplatform AgroConnect werkt aan een nationale en internationale standaardisatie van elektronische gegevensuitwisseling in de agrarische sector. AgroConnect ontplooit onder andere samen met het ministerie van Economische Zaken en het Nederlandse bedrijfsleven initiatieven tot administratieve lastenverlichting in het kader van 100% digitaal. Binnen het programma 'Slim geregeld, goed verbonden' (Sggv) in opdracht van het ministerie van Economische Zaken is in 2011 een casus uitgevoerd rond gewasbeschermingsmiddelen in de akkerbouw met als doel de digitalisering in de keten te verbeteren en zodoende de regeldruk en administratieve lasten voor akkerbouwers rond de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen.
- Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) zijn in 2015 gezamenlijk gestart met de opzet van een nieuwe Toelatingendatabank voor gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Deze databank bevat gegevens over toepassingen van toegelaten (en vervallen) gewasbeschermingsmiddelen en biociden. In september 2017 is deze Toelatingendatabank via de website van het Ctgb ontsloten en zijn alle gegevens uit de databank openbaar en voor iedereen vrij beschikbaar. Hiermee voldoet de website aan de wensen zoals geformuleerd onder het voornoemde Sggv.
- De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stelt haar perceelsregistratie van landbouwbedrijven beschikbaar ten behoeve van bedrijfsmanagementsystemen. Door vernieuwing van de bron en stimulering in de keten is de digitale informatie-uitwisseling sinds 2015 toegenomen tussen de agrarische ondernemer en handel over het bouwplan en daaraan gekoppeld een advies over bemesting en gewasbescherming door de adviseur en toeleverancier.
- Bovendien is mede onder invloed van de retail ook de digitale uitwisseling van teeltregistraties aan afnemers van producten en certificerende instanties verder ontwikkeld.
- De pilot waarin de digitale informatieverstrekking tussen akkerbouwers en de NVWA zou worden beproefd en de NVWA inzage zou krijgen in teeltregistraties, is echter niet tot stand gekomen. De NVWA beschikt als toezichthouder dus niet over digitale informatie van agrarische producenten en de gewasbeschermingsmiddelenhandel over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de diverse teelten.

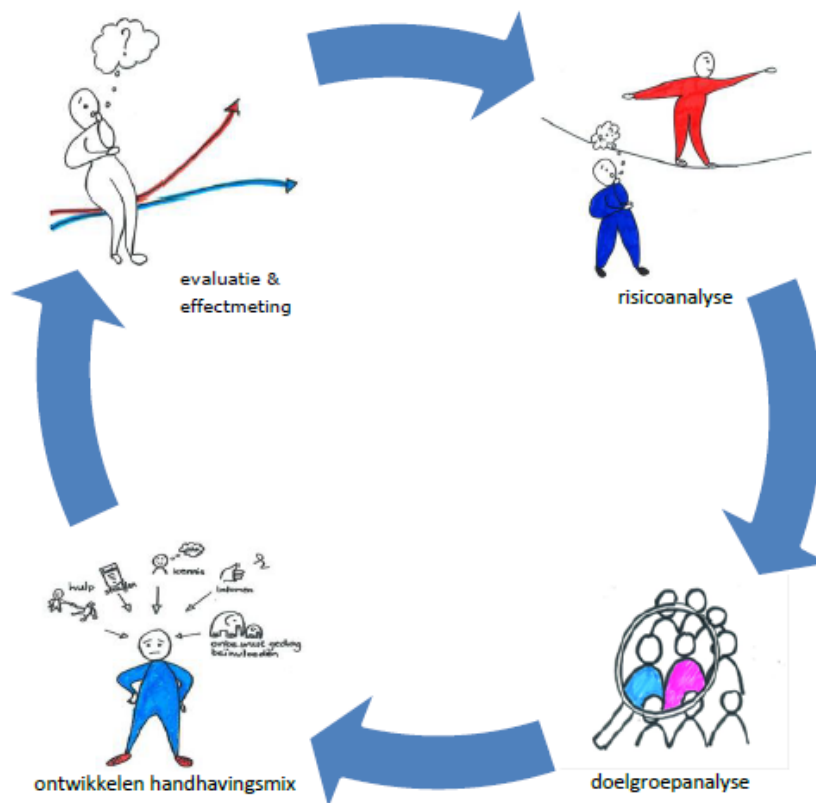
4.2 Nieuwe vormen van toezicht

Hieronder worden de resultaten gepresenteerd die op de status van het onderzoek naar nieuwe vormen van toezicht focussen en inzoomen op de prioritering van de controle in fruitteelt, sierteelt glas en bloembollen.

- De ambitie van de NVWA is om risicogericht en kennis-gedreven te werken en nadrukkelijk te sturen op het verhogen van de naleving van wet- en regelgeving en beter invulling te geven aan haar reflectieve functie. Handhavingsregie 2.0 heeft als doel de *grootste risico's* in de ketens met handhaving effectief en efficiënt aan te pakken, de *informatiepositie* te versterken en het *toezicht* te vernieuwen en daar wordt in de komende jaren verder aan gewerkt. De resultaten van de handhaving worden geëvalueerd en gebruikt voor de verantwoording van de NVWA naar het beleid, de politiek en de maatschappij als input voor de volgende handhavingscyclus (NVWA, 2017c).

Allereerst worden op strategisch niveau integrale risicoanalyses uitgevoerd, waarbij wordt bepaald wat de grootste risico's zijn. Dit geschiedt op basis van wetenschappelijke risicobeoordelingen op ketenniveau en met kennis van en informatie over regelgeving (toezicht- en fraudebeelden). Daarbij worden prioriteiten gesteld, risicoreductie-doelstellingen geformuleerd en kaders voor handhavinginstrumenten ontwikkeld.

Vervolgens wordt op tactisch niveau in een doelgroepanalyse de samenstelling en de omgeving van de doelgroep en de oorzaken van het (niet)nalevingsgedrag onderzocht. Op basis van de uitkomsten – het doelgroepbeeld – wordt een passende handhavingmix ontwikkeld die aansluit op het probleem en de oorzaken ervan. Na het uitvoeren van de handhavingmix wordt geëvalueerd of de doelstellingen zijn bereikt en het probleem kleiner is geworden of zelfs is opgelost (zie figuur 4.1).

Figuur 4.1 Handhavingscyclus van de NVWA in het kader van de Wet gewasbescherming en biociden (bron: NVWA, 2017c)

- Voor de controle op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is een meerjarig handhavingsprogramma opgesteld met een analyse van de doelgroepen van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Regelmatig worden de risico's per doelgroep herijkt op basis van de risico's van niet-naleving. Sinds de referentieperiode 2012-2015 is de controle in de meest risicovolle doelgroepen met prioriteit voortgezet, waardoor voor de fruitteelt in 2016 en voor de sierteelt onder glas in 2016-2017 een nieuwe rapportage beschikbaar is gekomen, terwijl begin 2019 ook voor de bloembollen een nieuwe rapportage over 2018 zal verschijnen. In 2017 is de fruitteelt verschoven van de klasse hoog risico naar medium risico (zie tabel 4.1).

Tabel 4.1 Classificatie van de agrarische sectoren naar risico op niet-naleving in 2017

Hoog risico	Medium risico	Laag risico
Bloembollenteelt	Boomteelt	Akkerbouw
Sierteelt onder glas	Fruitteelt	Groenteteelt onder glas
	Sierteelt onbedekt	Vollegrondsgroenteteelt

Bron: jaarrapport Gewasbescherming 2017 (NVWA, 2018a)

- Voorafgaand aan het project in de fruitteelt (2016) en sierteelt onder glas (2016-2017) is er met de sector gecommuniceerd over de uitvoering van dit project via een publicatie van in een aantal vakbladen en op de website van de NVWA. De NVWA zal de bevindingen met de sector sierteelt onder glas bespreken en stimuleren dat de sector haar verantwoordelijkheid neemt om samen met de NVWA tot een effectief pakket te komen om de naleving te verbeteren.
- In 2016 is een doelgroepanalyse in de bloembollensector uitgevoerd om na te gaan hoe de NVWA samen met het bedrijfsleven de naleving van de regelgeving kan bevorderen. Op basis van de resultaten is gezamenlijk met het bedrijfsleven een actieplan opgesteld in aanvulling op het sectorplan 'gezonde bollen, bloeiende sector'. In 2018 zal vervolgens een nalevingsmeting uitgevoerd worden in de bloembollensector. Deze samenwerking met het bedrijfsleven is een voorbeeld van een nieuwe vorm van toezicht.
- Begin 2018 is een nota verschenen van de NVWA, waarin diverse mogelijkheden worden verkend om notoire overtreders van de regelgeving met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen aan te pakken (Timmerman, 2018). Behalve het vergroten van de pakkans en het verzwaren van de sancties is één van geopperde mogelijkheden om de handelaar in gewasbeschermingsmiddelen medeplichtig te stellen aan illegaal gebruik door de agrarische producent. De handelaar wordt dan vervolgd voor de verkoop van middelen aan een producent die hiervoor in zijn teelten geen legale toepassing heeft. Daarnaast zou het agrarische producenten verboden moeten worden om middelen op voorraad te hebben die hij niet mag gebruiken in de door hem geteelde gewassen. Beide voorstellen vragen een wijziging van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden.

4.3 Preventie van invoer en doorvoer

Hieronder worden de resultaten gepresenteerd die zich richten op genomen maatregelen tegen 'counterfeit' (invoer en doorvoer).

- Counterfeit of namaak gewasbeschermingsmiddelen kent drie verschijningsvormen: (1) kopieën van legale merkproducten met eveneens vaak kopieën van de originele actieve stoffen; (2) parallelle import van elders toegelaten middelen, die worden omgepakt tot een toegelaten middel; en (3) complete nepproducten met veelal weinig effect (NVWA, 2013b). De Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de NVWA geeft aan, dat zij op basis van de beschikbare informatie niet kan zeggen in hoeverre counterfeit wordt tegengegaan. Deze dienst verricht namelijk strafrechtelijk onderzoek op alle 23 domeinen van de NVWA, waarvan gewasbeschermingsmiddelen en biociden er slechts één is. Indien er fraudesignalen binnenkomen wordt op basis van selectiecriteria (onder andere bij grootschalige fraude, grensoverschrijdende criminaliteit, risico's voor de volksgezondheid of voedselveiligheid en recidive) en op basis van beschikbare capaciteit en prioritering besloten welke signalen tot een strafrechtelijk onderzoek leiden. Er komen echter veel meer fraudesignalen binnen dan kunnen worden opgepakt. Bij een fraudesignaal aangaande gewasbeschermingsmiddelen is overigens niet altijd op voorhand duidelijk of het om counterfeit gaat. Dat blijkt vaak pas op een later moment in het strafrechtelijk onderzoek. Op basis van de fraudesignalen en strafrechtelijke onderzoeken heeft de NVWA-IOD zicht op slechts enkele verdachte bedrijven, waarvoor een strafrechtelijk dossier wordt opgebouwd dat bij voldoende verdenking zal leiden tot een zaak voor de rechter.
- In 2011 heeft de NVWA een convenant afgesloten met de Douane voor gezamenlijk toezicht op de import van gewasbeschermingsmiddelen en controleert de NVWA gericht op de invoer en het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen. Via dit convenant kunnen de importstromen via postpakketten (o.a. bestellingen door gebruikers via internet), zeevracht (containers) en

luchtvracht worden gevolgd. De NVWA selecteert de zendingen op basis van een risicoanalyse in het douane- aanmeldsysteem. De geselecteerde zendingen worden door de NVWA in samenwerking met de Douane geïnspecteerd (NVWA, 2013b).

Tevens is op initiatief van de Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) het Rapid Alert System (RAS) opgezet om partijen (vermoedelijk) illegale gewasbeschermingsmiddelen te kunnen volgen vanaf het punt waar ze de EU binnenkomen tot de plaats van bestemming binnen de EU-lidstaten. Dit systeem is sinds oktober 2012 operationeel.

Tabel 4.2 geeft een overzicht van de importcontroles op en meldingen van mogelijk illegale doorvoer van illegale gewasbeschermingsmiddelen in de periode 2013-2017. Door de risico-gerichte aanpak bij de selectie van te controleren zendingen is er geen sprake van een aselechte steekproef en kunnen geen conclusies worden getrokken met betrekking tot mogelijke veranderingen in de naleving. Voor een voorbeeld, zie de onderstaande tekstbox.

Tabel 4.2 Overzicht van de importcontroles op en meldingen van mogelijk illegale doorvoer van illegale gewasbeschermingsmiddelen door de NVWA in het kader van de Wet gewasbescherming en biociden in de periode 2013-2017

	2013	2015	2016	2017
Postpakketten				
- aantal controles	10	5	12	11
- aantal boeterapporten	2	2	4	6
- percentage	20%	40%	33%	55%
Lucht- en zeevracht				
- aantal controles	15	47	47	40
- aantal boeterapporten	5	6	5	4
- percentage	33%	13%	11%	10%
Parallele import				
- aantal controles		32	28	37
- aantal boeterapporten		0	1	0
- percentage		0%	4%	0%
Verdachte doorvoer				
- aantal RAS-meldingen		26	11	4

Bron: Diverse jaarrapporten Gewasbescherming van de NVWA

- Meer informatie over de invoer en uitvoer van illegale en counterfeit gewasbeschermingsmiddelen in de Europese Unie is beschikbaar in de studie van de FCEC uit 2015 en de persberichten van Europol over de operaties Silver Axe II en III in 2017 en 2018 (zie literatuurlijst). In deze operaties wordt onder leiding van Europol in een vastgestelde korte periode gericht geïnspecteerd op counterfeit en illegale handel. Hierbij worden grote hoeveelheden counterfeit / illegale middelen in beslag genomen. Deze rapportages bevatten echter voor Nederland geen aanvullende kwantitatieve informatie.

"De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) heeft donderdag 7 en vrijdag 8 december 2017 in totaal 64.000 liter illegaal gewasbeschermingsmiddel in beslag genomen. Dat gebeurde tijdens een actie op verschillende plekken in Nederland. De actie is onderdeel van een strafrechtelijk onderzoek dat zich richt op een bedrijf dat wordt verdacht van het importeren en op de markt brengen van een niet toegelaten gewasbeschermingsmiddel. Het onderzoek staat onder leiding van het Functioneel Parket.
Bij de verdachte importeur is 25 ton van het gewasbeschermingsmiddel in beslaggenomen. Inspecteurs en rechercheurs namen bij distributeurs op 4 locaties in Nederland nog eens 39 ton van het middel in beslag. De NVWA maakt proces-verbaal op tegen de betrokken bedrijven. De NVWA doet nog nader onderzoek."
(nieuwsbericht NVWA d.d. 15-12-2017)

4.4 Preventie van de internethandel in illegale middelen

Hieronder worden de resultaten gepresenteerd die zich richten op genomen maatregelen tegen de internethandel van illegale middelen.

4.2.3: In hoeverre wordt de internethandel van illegale middelen tegengegaan?

- De NVWA is bezig met de ontwikkeling van een aanpak om de Nederlandse internethandel in illegale gewasbeschermingsmiddelen gericht tegen te gaan. Momenteel is een medewerker belast met het toezicht op Marktplaats en Facebook, waarbij veelal gebruik wordt gemaakt van fraude-signalen door derden (zie ook tekst box hieronder).
Inmiddels is met Marktplaats de afspraak gemaakt, dat zij op aangeven van de NVWA verdachte advertenties verwijderd. Met Facebook zijn dergelijke afspraken (nog) niet gemaakt en er lijkt een verschuiving van Marktplaats naar Facebook plaats te vinden.
- De buitenlandse internethandel in illegale gewasbeschermingsmiddelen wordt aangepakt via onderschepping van de pakketpost bij invoer in Nederland (zie vorige paragraaf).

*"Inspecteurs van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) hebben tijdens een inspectie bijna 200 liter verboden gewasbeschermingsmiddelen in beslag genomen. Aanleiding voor het onderzoek waren advertenties op Marktplaats waarin in Nederland verboden gewasbeschermingsmiddelen te koop werden aangeboden.
Bij de inspectie bij de verkoper bleek dat de verdachte in Duitsland grote flacons gewasbeschermingsmiddelen inkocht. De inhoud van die flacons goot hij over in frisdrankflessen en andere kleinere verpakkingen, die hij – zonder etiketten en gebruiksvorschriften - via internet verkocht aan particulieren. Het ging om onkruidbestrijdingsmiddelen die niet aan particulieren verkocht mogen worden. Bij de inspectie bleek ook dat de verkoper geen licentie had om gewasbeschermingsmiddelen te verkopen."*
(persbericht NVWA d.d. 12-5-2017).

---

5. Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies per evaluatievraag

Evaluatievraag 4.2.1: In hoeverre is de naleving van de wet- en regelgeving verbeterd (met name fruitteelt, sierteelt onder glas en bloembollen) of tenminste op niveau van 2014 gebleven (akkerbouw, groenteteelt in de vollegrond)?

- Op dit moment is het mogelijk om voor de fruitteelt, sierteelt onder glas en bloembollen aan te geven in hoeverre de naleving van de wet- en regelgeving op het gebied van gewasbescherming sinds de referentieperiode 2012-2015 is veranderd.
- Volgens de laatst beschikbare evaluatierapportages van de akkerbouw (2013), groenteteelt in de vollegrond (2015) en fruitteelt (2016) bedroeg de naleving ongeveer 90%. Het merendeel van de overtredingen in deze drie voedingssectoren komt met een naleving van 90-95% voor rekening van het niet gebruiken van de middelen conform de voorschriften, met daarbinnen als grote boosdoeners het gebruik van niet in de desbetreffende teelt toegelaten middelen en het niet opvolgen van de restricties bij het gebruik.
- Ten opzichte van 2012 was in de fruitteelt in 2016 geen significante verbetering van de totaalscore op naleving. Wel is minder sprake van het gebruik van niet in teelt toegelaten middelen, waardoor de naleving op dit aspect is verbeterd.
- Volgens de laatst beschikbare evaluatierapportages van de bloembollen (2018 en sierteelt onder glas (2016-2017) bedroeg de naleving respectievelijk 90% en 79%. Het merendeel van de overtredingen in deze twee sierteeltsectoren komt met een naleving van respectievelijk 90% en 80% voor rekening van het niet gebruiken van de middelen conform de voorschriften, met daarbinnen als grootste boosdoener het gebruik van niet in de desbetreffende teelt toegelaten middelen en in mindere mate het niet opvolgen van de restricties bij het gebruik.
- Voor bloembollen is de naleving gestegen van 55% in 2014 naar 90% in 2018. Dit verschil is statistisch gezien meer dan 95% betrouwbaar, hetgeen duidt op een significante verslechtering van de naleving.
- Ten opzichte van 2012-2014 was in sierteelt onder glas in 2016-2017 sprake van een significante verslechtering van de totaalscore op naleving. Ook was meer sprake van het gebruik van niet in de teelt toegelaten middelen, waardoor de naleving op dit aspect dus is verslechterd. Hierbij dient echter de kanttekening te worden geplaatst, dat de samenstelling van de steekproef uit de diverse gewas- of productgroepen is veranderd.
- De bovenvermelde nalevingspercentages zijn de meest positieve berekeningen, aangezien deze enkel zijn gebaseerd op de aantallen rapporten van bevindingen die zijn opgemaakt en dus niet op basis van de grotere aantallen overtredingen die in eerste instantie zijn geconstateerd.
- Tot 2018 is het gebruik van de gewasbeschermingsmonitor uitsluitend geïnventariseerd en zijn instructies gegeven om de gebruikswaarde van deze monitor te verhogen en de geconstateerde tekortkomingen te herstellen.

Evaluatievraag 4.2.1a: Zijn de informatiestromen tussen teler, handelaar en toezichthouder verder gedigitaliseerd?

- De gegevensuitwisseling in de agrarische sector is sinds 2010 verder gedigitaliseerd, waarbij de informatiestromen veelal lopen van leverancier naar agrarische ondernemer en vervolgens naar de afnemer van agrarische producten. De Nederlandse overheid faciliteert deze digitale gegevensuitwisseling onder andere door het beschikbaar stellen van de Toelatingendatabank voor gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb en NVWA) en de digitale perceelsregistratie (RVO).
- De digitale informatieverstrekking van agrarische producenten en de gewasbeschermingsmiddelenhandel aan de toezichthouder NVWA over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de teelt is echter vooralsnog niet gerealiseerd.

Evaluatievraag 4.2.1b: Is de controle met prioriteit fruitteelt, sierteelt onder glas en bloembollen voortgezet?

- Sinds de referentieperiode 2012-2015 is de controle van de naleving van Wet gewasbescherming en biociden met prioriteit voortgezet, waardoor voor de fruitteelt in 2016 en voor de sierteelt onder glas in 2016-2017 een nieuwe rapportage beschikbaar is gekomen, terwijl begin 2019 ook voor de bloembollen een nieuwe rapportage over 2018 zal verschijnen.
- Bovendien is de omvang van de steekproef in de fruitteelt en sierteelt onder glas ten opzichte van de referentieperiode verdrievoudigd om meer impact te genereren en navenant is ook de door de NVWA geleverde inspanning verhoogd.

Evaluatievraag 4.2.1c: Wat is de status van onderzoek naar nieuwe vormen van toezicht?

- In 2016 is door de NVWA voor het eerst samen met het georganiseerde bedrijfsleven een doelgroepanalyse uitgevoerd en een actieplan opgesteld, namelijk voor de bloembollensector. In 2018 wordt in deze sector daadwerkelijk een nalevingsmeting uitgevoerd, waarvan de resultaten begin 2019 beschikbaar komen. Dan zal ook het effect van deze nieuwe aanpak duidelijk worden.
- Daarnaast is begin 2018 door de NVWA een voorstel gedaan om de handel in gewasbeschermingsmiddelen te vervolgen voor de verkoop van middelen aan een agrarische producent die hiervoor in zijn teelten geen legale toepassing heeft. Hiervoor is echter wel een wijziging van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden nodig.

Evaluatievraag 4.2.2: In hoeverre wordt 'counterfeit' (invoer en doorvoer) tegengegaan?

- In 2011 heeft de NVWA een convenant afgesloten met de Douane voor gezamenlijk toezicht op de import van illegale gewasbeschermingsmiddelen. In de periode 2015-2017 zijn in dit kader gemiddeld 86 controles per jaar uitgevoerd, die uiteindelijk resulteerden in gemiddeld 10 boeterapporten per jaar.
- Sinds 2012 is op initiatief van de Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) bovendien het Rapid Alert System operationeel om partijen (vermoedelijk) illegale gewasbeschermingsmiddelen te kunnen volgen vanaf het punt waar ze de EU binnenkomen tot de plaats van bestemming binnen de EU-lidstaten. In de periode 2015-2017 heeft Nederland in dit kader gemiddeld 14 meldingen per jaar gedaan.
- Daarnaast neemt Nederland deel aan de door Europol gecoördineerde operaties genaamd Silver Axe tegen de invoer en uitvoer van illegale en counterfeit gewasbeschermingsmiddelen in de Europese Unie.

Evaluatievraag 4.2.3: In hoeverre wordt de internethandel van illegale middelen tegengegaan?

- De NVWA is bezig met de ontwikkeling van een aanpak om de Nederlandse internethandel in illegale gewasbeschermingsmiddelen gericht tegen te gaan. Momenteel is een medewerker belast met het toezicht op Marktplaats en Facebook, waarbij veelal gebruik wordt gemaakt van fraudesignalen door derden.
- De buitenlandse internethandel in illegale gewasbeschermingsmiddelen wordt aangepakt via onderschepping van de pakketpost bij invoer in Nederland

---

5.2 Aanbevelingen

- Om statistisch betrouwbare uitspraken te kunnen over eventuele veranderingen in de naleving van de wet- en regelgeving op het gebied van gewasbescherming of specifieke onderdelen daarvan, is extra aandacht nodig voor de omvang van de steekproef en de verdeling over de diverse gewasgroepen binnen een agrarische sector. Ter indicatie, bij een nalevingspercentage van 90% in de referentiesituatie is bij een steekproef van 100 bedrijven minimaal een verschil nodig van 7 tot 10 bedrijven en bij een steekproef van 300 bedrijven minimaal een verschil van 13 tot 16 bedrijven om te spreken van significante verschillen.
- In de drie voedingssectoren akkerbouw, groenteteelt in de vollegrond en fruitteelt is de naleving van de Wet gewasbescherming en biociden vooralsnog beduidend groter dan in de twee sierteeltsectoren bloembollen en sierteelt onder glas. Bij voornoemde voedingsproducten speelt zeer waarschijnlijk de druk van de verwerkende industrie en de supermarktketens op de telers om op een verantwoorde wijze met gewasbescherming om te gaan een positieve rol. De focus bij de controle op de naleving zou derhalve kunnen liggen op afzetkanalen met een minder sterke ketenregie op gewasbescherming als bijvoorbeeld in de sierteelt en zodoende nog meer risicogericht worden ingestoken.
- De afgelopen jaren hebben de belangenorganisaties van producenten in de diverse agrarische sectoren de bereidheid getoond om samen met de NVWA de naleving van de wet- en regelgeving op het gebied van gewasbescherming te stimuleren. Deze samenwerking kan mogelijk nog worden geïntensiveerd door de belangenorganisaties mee te nemen in de gehele handhavingscyclus van risicoanalyse, doelgroepanalyse, ontwikkeling van een handhavingsmix en evaluatie en effectmeting. Het is zelfs te overwegen om ook vertegenwoordigers van de verwerkende industrie, groothandel en supermarktketens hierbij te betrekken vanuit hun verantwoordelijkheid om de consument met duurzame en veilige producten te voorzien. Zij beschikken bovendien veelal over digitale informatie over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen door hun leveranciers uit de agrarische sector.
- Bij notoire overtreders van de wet- en regelgeving op het gebied van gewasbescherming kan de mogelijkheid worden onderzocht, in hoeverre naast de handel in gewasbeschermingsmiddelen ook de afnemers van agrarische producten medeplichtig kunnen worden gesteld aan illegaal gebruik door de agrarische producenten die hen hebben beleverd.
- Uit de resultaten van de importinspecties blijkt dat extra aandacht nodig blijft voor controle op de aanvoer en handel van niet in Nederland toegelaten gewasbeschermingsmiddelen, zeker ook in Europees verband.

---

6. Bronnenlijst

Europol, 2017. 122 Tons of illegal or counterfeit pesticides seized during Operation Silver Axe II. Press release d.d. 6 July 2017.

Europol, 2018. OLAF helps seize 360 tons of illegal or counterfeit pesticides in Operation Silver Axe III. Press release no. 08/2018 d.d. 11 July 2018.

FCEC, 2015. Ad-hoc study on the trade of illegal and counterfeit pesticides in the EU. Prepared by the Food Chain Evaluation Consortium in Berlin on behalf of the European Commission, DG Health and Food Safety, Brussels.

Janssens, S.R.M., Stokreef, J.W., Smit, A.B., Prins, H. 2012. Evaluatie van de nota Duurzame gewasbescherming, Deelrapport Naleving. LEI-Wageningen UR.

NVWA, 2013. Nalevingsmeting fruit 2012. Evaluatierapport d.d. 30-5-2013 van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, divisie Landbouw & Natuur - Gewasbescherming, Utrecht.

NVWA, 2013. Sfeerbeeld import gewasbeschermingsmiddelen. Rapportage d.d. december 2013 van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, divisie Landbouw & Natuur, Utrecht.

NVWA, 2014. Nalevingsindicatie akkerbouw 2013. Evaluatierapport d.d. 14-11-2014 van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, divisie Landbouw & Natuur - Gewasbescherming, Utrecht.

NVWA, 2015. Nalevingsindicatie bloembollen 2014. Rapportage d.d. juni 2015 van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, divisie Landbouw & Natuur - Gewasbescherming, Utrecht.

NVWA, 2015. Nalevingsindicatie sierteelt onder glas 2012-2014. Rapportage d.d. februari 2015 van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, divisie Landbouw & Natuur - Gewasbescherming, Utrecht.

NVWA, 2016. Gewasbescherming 2015; Toezicht op de handel en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Rapport d.d. juli 2016 van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, Utrecht.

NVWA, 2016. Nalevingsindicatie groenten vollegrond 2015. Rapportage d.d. maart 2016 van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, divisie Landbouw & Natuur - Gewasbescherming, Utrecht.

NVWA, 2017. Gewasbescherming 2016; Toezicht op de handel en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Rapport d.d. september 2017 van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, Utrecht.

NVWA, 2017. Nalevingsindicatie fruitteelt 2016. Rapportage d.d. maart 2017 van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, divisie Landbouw & Natuur - Gewasbescherming, Utrecht.

NVWA, 2017. Leidraad Handhavingsregie; Tactisch niveau – ontwikkeltraject. Rapportage versie 1.2 d.d. december 2017, Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, Utrecht.

NVWA, 2018. Gewasbescherming 2017; Toezicht op de handel en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Rapport d.d. september 2018 van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, Utrecht.

NVWA, 2018. Nalevingsindicatie sierteelt onder glas 2016-2017. Rapportage d.d. januari 2018, Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, divisie Regie & Expertise – Gewasbescherming, Utrecht.

Timmerman, A.J., 2018. Verbetering nalevingsinstrumenten gewasbescherming. Nota d.d. 4 januari 2018, Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, divisie Regie & Expertise, Utrecht.

Bijlage 1   Kwantitatieve gegevens nalevingsmetingen NVWA

	Fruitteelt 2012		Fruitteelt 2016	
Aantal bedrijven in Nederland (CBS)	2,450		2,600	
Aantal gecontroleerde bedrijven	100	4.1%	289	11.1%
Aantal gewasmonsters:	100	100%	208	72%
- grootfruit	79	79%	93	32%
- kleinfruit	21	21%	98	34%
	aantal	naleving	aantal	naleving
Rapporten van bevindingen:				
- gebruik toegelaten middelen	0	100%	0	100%
- gebruik middelen conform voorschrift	16	84%	29	90%
- voorraad middelen	1	99%	1	100%
- gewasbeschermingsmonitor	0	100%	0	100%
- spuitregistratie	0	100%	0	100%
- bewijs van vakbekwaamheid	0	100%	1	100%
- zorgvuldigheid	0	100%	0	100%
Totaal *)	16	84%	29	90%
Uitsplitsing gebruik niet conform voorschrift:				
- niet in de teelt toegelaten middelen	11	69%	11	38%
- niet opvolgen restricties bij gebruik	3	19%	8	28%
- niet toepassen driftreductie langs water	0	0%	8	28%
- voor 1 mei gebruiken langs water	2	13%	3	10%
- niet toegestaan gebruik in grondwatergebieden	0	0%	2	7%
- gebruik herbiciden op sloottalud	0	0%	2	7%
- niet-gekeurde spuitapparatuur	0	0%	1	3%
Totaal *)	16		29	

*) Er kunnen op een bedrijf meerdere voorschriften worden overtreden, die altijd samen in één rapport van bevindingen worden beschreven. De totalen hebben daarom betrekking op het aantal bedrijven, waarvoor een rapport van bevindingen is opgemaakt.

	Sierteelt onder glas 2012-2014		Sierteelt onder glas 2016-2017	
Aantal bedrijven in Nederland (CBS)	2,700		1,875	
Aantal gecontroleerde bedrijven	100	3.7%	321	17.1%
Aantal gewasmonsters:			162	50%
- snijbloemen			85	26%
- perkgoed			15	5%
- potplanten			47	15%
- opkweekmateriaal			2	1%
- overig			13	4%
	aantal	naleving	aantal	naleving
Rapporten van bevindingen:				
- gebruik toegelaten middelen	0	100%	0	100%
- gebruik middelen conform voorschrift	11	89%	65	80%
- voorraad middelen	1	99%	2	99%
- gewasbeschermingsmonitor	0	100%	0	100%
- spuitregistratie	0	100%	0	100%
- bewijs van vakbekwaamheid	0	100%	3	99%
- zorgvuldigheid	0	100%	1	100%
Totaal *)	12	88%	67	79%
Uitsplitsing gebruik niet conform voorschrift:				
- niet in de teelt toegelaten middelen	10	91%	65	100%
- niet opvolgen restricties bij gebruik	1	9%	11	17%
- zuiveringsplicht	0	0%	1	2%
Totaal *)	11		65	

*) Er kunnen op een bedrijf meerdere voorschriften worden overtreden, die altijd samen in één rapport van bevindingen worden beschreven. De totalen hebben daarom betrekking op het aantal bedrijven, waarvoor een rapport van bevindingen is opgemaakt.

	Bloembollen 2014		Bloembollen 2018	
Aantal bedrijven in Nederland (CBS)	1,550		1,630	
Aantal gecontroleerde bedrijven	100	6.5%	288	17.7%
Aantal gewasmonsters:	96	96%	130	45%
- dahlia	8	8%	9	3%
- hyacint	8	8%	14	5%
- gladiool	11	11%	8	3%
- iris	5	5%	2	1%
- krokus	6	6%	1	0%
- lelie	19	19%	19	7%
- narcis	8	8%	18	6%
- tulp	7	7%	47	16%
- zantedeschia	7	7%	5	2%
- overig (bijgoed)	17	17%	7	2%
Rapporten van bevindingen:	aantal	naleving	aantal	naleving
- gebruik toegelaten middelen	8	92%	0	100%
- gebruik middelen conform voorschrift	41	59%	29	90%
- voorraad middelen	1	99%	3	99%
- gewasbeschermingsmonitor	0	100%	0	100%
- spuitregistratie	2	98%	1	100%
- bewijs van vakbekwaamheid	0	100%	0	100%
- zorgvuldigheid	0	100%	0	100%
Totaal *)	45	55%	30	90%
Uitsplitsing gebruik niet conform voorschrift:				
- niet in de teelt toegelaten middelen	34	83%	21	72%
- niet opvolgen restricties bij gebruik	13	32%	4	14%
- niet in de teelt toegelaten biociden	8	20%	4	14%
Totaal *)	41		29	

*) Er kunnen op een bedrijf meerdere voorschriften worden overtreden, die altijd samen in één rapport van bevindingen worden beschreven. De totalen hebben daarom betrekking op het aantal bedrijven, waarvoor een rapport van bevindingen is opgemaakt.

Akkerbouw 2013

Aantal bedrijven in Nederland (CBS)	20,260	
Aantal gecontroleerde bedrijven	300	1.5%
Aantal gewasmonsters:	125	42%
- aardappelen	16	5%
- granen	14	5%
- suikerbieten	19	6%
- graszaad	4	1%
- uien	19	6%
- cichorei	12	4%
- erwten en bonen	10	3%
- oliehoudende gewassen	8	3%
- vezelgewassen	6	2%
- overig	17	6%
	aantal	naleving
Rapporten van bevindingen:		
- gebruik toegelaten middelen	3	99%
- gebruik middelen conform voorschrift	16	95%
- voorraad middelen	2	99%
- gewasbeschermingsmonitor	0	100%
- spuitregistratie	0	100%
- bewijs van vakbekwaamheid	0	100%
- zorgvuldigheid	0	100%
Totaal *)	21	93%
Uitsplitsing gebruik niet conform voorschrift:		
- niet in de teelt toegelaten middelen	15	94%
- niet opvolgen restricties bij gebruik	3	19%
- zuiveringsplicht	0	0%
Totaal *)	16	

*) Er kunnen op een bedrijf meerdere voorschriften worden overtreden, die altijd samen in één rapport van bevindingen worden beschreven. De totalen hebben daarom betrekking op het aantal bedrijven, waarvoor een rapport van bevindingen is opgemaakt.

Vollegrondsgroenten 2015

Aantal bedrijven in Nederland (CBS)	2,880	
Aantal gecontroleerde bedrijven	98	3.4%
Aantal gewasmonsters:	98	100%
- bladgroenten	16	16%
- koolgewassen	15	15%
- stengelgroenten	20	20%
- vruchtgroenten	19	19%
- wortel/knolgroenten	28	29%
	aantal	naleving
Rapporten van bevindingen:		
- gebruik toegelaten middelen	1	99%
- gebruik middelen conform voorschrift	10	90%
- voorraad middelen	0	100%
- gewasbeschermingsmonitor	0	100%
- spuitregistratie	0	100%
- bewijs van vakbekwaamheid	0	100%
- zorgvuldigheid	0	100%
Totaal *)	11	89%
Uitsplitsing gebruik niet conform voorschrift:		
- niet in de teelt toegelaten middelen	8	73%
- niet opvolgen restricties bij gebruik	4	36%
- zuiveringsplicht	0	0%
Totaal *)	10	

*) Er kunnen op een bedrijf meerdere voorschriften worden overtreden, die altijd samen in één rapport van bevindingen worden beschreven. De totalen hebben daarom betrekking op het aantal bedrijven, waarvoor een rapport van bevindingen is opgemaakt.

To explore
the potential
of nature to
improve the
quality of life

Wageningen University & Research

Open Teelten

Edelhertweg 1

Postbus 430

8200 AK Lelystad

T (+31)320 29 11 11

www.wur.nl/openteelten

Rapport 789

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen 9 gespecialiseerde onderzoeksinstituten van stichting DLO en Wageningen University hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.000 medewerkers en 9.000 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein.

De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.
